

Prezident Masaryk plastový. Karel Bartáček si splnil sen

PETR VAŇOUS

Rychnov nad Kněžnou – Nepříliš často se stává, aby dostal umělec zakázku na zpodobnění významné postavy české historie. Této pocty se dostalo pražskému akademickému sochaři Karlu Bartáčkovi.

Toho kostelecká radnice poprosila o ztvárnění prvního československého prezidenta T. G. Masaryka. Dvouapůlmetrová skulptura by se měla příští rok vrátit před budovu zdejší obchodní akademie předzidentovo jméno. Odtud byla v minulosti již dvakrát odstraněna. Některým lidem se však nelíbí materiál, ze kterého chce Karel Bartáček dílo vytvořit – plast, respektive polyester.

Jaká byla první reakce, když zazvonil telefon s nabídkou?

Nejsem příliš pomníkový typ, ale již delší dobu myslím na to, že čtyřem osobnostem bych rád vzdal poctu vytvořením sochy. Jsou to T. G. Masaryk, Leoš Janáček, Bohuslav Martinů a Gustav Mahler. Takže to znělo jako naplňování snu. Blesklo mi hlavou, že příští rok – tedy v době osazování pomníku – budu mít stejně jako naše republika kulaté výročí zrodu – tedy já o polovinu méně a že mi to bylo shůry dáno jako narozeninový dar.

Kostelecká radnice na vás prý dostala tip od ředitele hořické kamenosochařské školy Josefa Moravce. Ten to však odmítá. Kde je tedy pravda?

Pan Moravec nemluví pravdu, když tvrdí, že se se mnou nesetkal. Na jeho osobní pozvání jsem byl v jeho kanceláři v hořické škole. Předal mi fotodokumentaci a kontakt na pana Pavelku. Ssvým podivným a pro mě nevysevětlitelným chováním pan ředitel názorně demonstruje aktuálnost odkazu prezidenta Masaryka, který před sto lety řekl: „Problém dnešní není problém ekonomický, ale především mravní.“ Jediné, v

SOCHAŘ KAREL BARTÁČEK u jedné ze svých soch. A také není bronzová, ale z polyesteru. Foto: archiv Karla Bartáčka

čem nelže, je, že jsme se ne bavili o variantě pomníku z polyesterové pryskyřice.

O té se také pan ředitel zmínil a přirovnal takové dílo k trenýrkám. Co vy na to?

Bulvárním označením „trenky, ze kterých Masaryka nevytvoříte“ má pan ředitel na mysli právě polyesterovou pryskyřici. Zřejmě netuší, že tímto kocourkovským tvrzením popírá nejen české, ale i světové sochařství.

V jakém smyslu?

Tento materiál se běžně používá od 60. let 20. století. Zdeněk Pešánek – absolvent sochařsko-kamenické školy v Hořicích – tyto materiály používal dokonce ještě před válkou. Co by asi panu Moravcovi řekli klasikové naší umělecké scény jako Nepraš, Milkov, Gebauer, Gabriel, a mladších autorů Černý, Díaz, Rittstein a řada dalších na to, že jejich sochy neexistují, protože pan Moravec nosí trenky a tak ví...

A proč jste na takto významnou sochu zvolil právě tolik diskutovaný materiál?

Kdybych byl básník, tak řeknu, protože z polyesteru se vyrábějí lodě pohupující se v odlesku zapadajícího slunce a křídla letadel plujících oblohou, ale jako přizemní sochař musím konstatovat, že mi přijde jako náhrada bronzu nejvhodnější. Jak je vidět na těch lodích a letadlech, ten materiál něco vydrží.

Pokud se nepletu, i v minulosti se užívaly „náhražky“ za kvalitnější, ale dražší materiál...

To máte pravdu. Žijeme v zemi s bohatým barokním dědictvím a baroko pracuje s iluzí. Myslí si snad škarohlídi, že barokní umělec nechtěl uctít Pána Boha, protože interiéry kostelů nejsou z pravého mramoru, ale jsou potaženy sádro, která mramor imituje? Snižuje snad hodnotu barokní plastiky to, že materiál, v kterém byla vytvořena, je přepatinován na jiný? Není snad důležitější idea, která dá dílu vzniknout, než prostředky, které jí jen slouží? Povrchní odsouzení něčeho (co ještě ani nevzniklo) jen

podle vnějšího obalu a ne podle obsahu a provedení je typickým příkladem rasistického myšlení.

A co dnešní doba a „náhražky“?

Moderní kompozitní materiály se běžně používají i v restaurátorství. Příklady je nepřeborné množství, tak jen namátkou – kopie Onufria z Kuku od M. B. Brauna umístěná před hotelem Intercontinental v Praze nebo kopie barokních soch světců na Silničním mostě v Čimelicích jsou epoxidové výdusky. Bez mála čtyřmetrová laminátová socha Prométhea od L. Martínka zdobí už přes třicet let nádražní halu v Kralupech nad Vltavou. Asi bychom se divili, kolik soch ve veřejném prostoru je z tohoto materiálu. Chodíme kolem nich a ani nás nenapadne, že bychom jimi měli opovrhovat.

Člověk má však přece jen v sobě spojení socha – bronz či kámen.

Myslím, že otázka by neměla znít „z čeho?“, ale „jak je zhotoven pomník T.G.M.“ Z pomníků, které vznikly na toto téma, jsou dva mému srdci nejmilejší, a to hradecký Masaryk od O. Gutfreunda a brněnský od V. Makovského. Mojí ambicí je vytvořit k nim rovnocenného bratra. Na to, zda se to povede, si ovšem musíme ještě rok počkat.

Nakoněť však nemusí zůstat kostelecká socha z polyesteru?

Kostelečtí projevíli upřímnou touhu uctít odkaz pana prezidenta Masaryka jeho pomníkem a v tomto bodě se naše přání propojilo. Upřímně si vážím jejich odhodlanosti a v nejlepším slova smyslu občanské angažovanosti. Nebyli si jisti, kolik peněz se podaří sehnat, ale protože sochu této velikosti neuděláte za dva měsíce, a bylo potřeba začít s prací, ukotvili jsme ve smlouvě, že (seženou-li peníze) mají právo nechat přelít laminátový odlitek do bronzu. Je to, myslím, krásný příklad dynamického myšlení.